

Granskning av arbetet kring barn som riskerar fara illa

Enköpings kommun

Juni 2026

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning utifrån syftet att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa och hanteringen av orosanmälningar, samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden och utbildningsnämnden inte helt bedriver en ändamålsenlig verksamhet med tillräcklig intern kontroll vad gäller att uppmärksamma barn som far illa och att hantera orosanmälningar.

Vår bedömning är att det sammantaget pågår ett aktivt utvecklingsarbete på flera plan, inte minst genom satsningen på socionomer i förskoleteamet och det förstärkta samarbetet mellan socialtjänst och förskola. Flera av dessa insatser är dock relativt nyligen införda och även om det i granskningen framträder en samstämmigt positiv bild av den inslagna riktningen är det ännu tidigt att dra alltför långtgående slutsatser av utfallet.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Säkerställer utbildningsnämnden att det finns kunskap och arbetssätt inom förskolan för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?	Delvis	
Säkerställer utbildningsnämnden att det finns rutiner och arbetssätt inom förskolan för att upprätta orosanmälan och involvera socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa?	Delvis	
Säkerställer socialnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten och som rör barn i förskoleålder?	Delvis	
Säkerställer socialnämnden att det finns strukturer för samverkan på övergripande nivå i syfte att förebygga att barn i förskoleålder far illa?	Ja	

Säkerställer socialnämnden samt utbildningsnämnden ett systematiskt arbetssätt som gör att nämnderna kan uppmärksamma eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Delvis

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer:

- Att utbildningsnämnden fortsätter arbetet med att säkerställa såväl en likvärdig kompetens bland förskolepersonalen vad gäller att uppmärksamma barn som far illa eller riskerar att fara illa som förankringen av rutiner avseende upprättande av orosanmälningar.
- Att socialnämnden fortsätter utvecklingsarbetet för en mer systematisk tillämpning av anmälningsmöten i de fall detta bedöms lämpligt.
- Att socialnämnden fortsätter arbetet med att säkerställa att det finns förutsättningar för ett tillförlitligt statistikuttag avseende handläggningstider för förhandsbedömningar, i syfte att möjliggöra en ändamålsenlig uppföljning och intern kontroll på området.
- Att nämnderna fortsätter att följa upp och utvärdera de relativt nyligen införda samverkansinsatserna för att säkerställa att de leder till avsedda effekter.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	6
Avgränsning	7
Metod	7
Organisation	8
Granskningsresultat	9
Att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa	9
Förskoleverksamhetens rutiner och arbetssätt för orosanmälningar	12
Socialtjänstens hantering av inkomna orosanmälningar	14
Samverkan på övergripande nivå	20
Arbetssätt för att uppmärksamma eventuella brister	23
Samlad bedömning	26
Rekommendationer	26
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	27

Inledning

Bakgrund

Orosanmälningar till socialtjänsten är en viktig del i samhällets skyddsnät och en möjlighet att tidigt fånga upp barn som far illa eller riskerar att fara illa. Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning (omfattar helåret 2021) har antalet anmälningar ökat de senaste åren, vilket beror på flera faktorer. En majoritet av anmälningarna lämnas av yrkesverksamma som är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de misstänker att ett barn far illa. Förskolans anmälningsskyldighet regleras i både skollagen och socialtjänstlagen. Även om anmälningsskyldiga anmäler mer så påvisar Socialstyrelsens nationella kartläggning att det verkar finnas en underrapportering från vissa verksamheter. Det tydligaste exemplet rör anmälningar om föräldrars brister i omsorgsförmåga när det gäller de yngsta barnen. Förskolans anmälningar handlar ofta om barn som berättat om våld i hemmet.

För barn som far illa kan förskolan göra stor skillnad. Yngre barn är särskilt sårbara och har begränsad förmåga att själva uttrycka sina behov och upplevelser av missförhållanden. Socialstyrelsen betonar att det ligger ett stort ansvar på några få verksamheter att uppmärksamma utsatthet bland yngre barn, eftersom dessa barn sällan har kontakt med många olika anmälningsskyldiga aktörer.

För det enskilda barnet kan det vara livsavgörande att personal inom förskolan tar sin anmälningsplikt på största allvar och fullföljer den. Det är av stor vikt att det inom förskolan finns rutiner, arbetssätt och kompetens för att uppmärksamma barn som far illa och att rutinerna efterlevs. En väl fungerande hantering av orosanmälningar kan bidra till att upptäcka och åtgärda missförhållanden tidigt, vilket är avgörande för barnens långsiktiga utveckling och hälsa. Det behöver också finnas tillgång till tidiga insatser för att möta och förebygga riskerna för att barn ska fara illa.

Utifrån genomförd riskanalys har revisorerna i beslutat att genomföra en granskning avseende arbetet med orosanmälningar gällande barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om berörda nämnder bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller att uppmärksamma barn som far illa och hanteringen av orosanmälningar samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

Revisionsfrågor:

1. Säkerställer utbildningsnämnden att det finns kunskap och arbetssätt inom förskolan för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?
2. Säkerställer utbildningsnämnden att det finns rutiner och arbetssätt inom förskolan för att upprätta orosanmälan och involvera socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa?
3. Säkerställer socialnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten och som rör barn i förskoleålder?
4. Säkerställer socialnämnden att det finns strukturer för samverkan på övergripande nivå i syfte att förebygga att barn i förskoleålder far illa?
5. Säkerställer socialnämnden samt utbildningsnämnden ett systematiskt arbetssätt som gör att nämnderna kan uppmärksamma eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Revisionsfrågorna 1-4 avser ändamålsenlighet och revisionsfråga 5 intern kontroll.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Granskningen genomförs huvudsakligen utifrån följande revisionskriterier:

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725)
- 8 § förvaltningslag (2017:900)
- Socialtjänstlagen (2025:400)
 - 5 kap. 1 §
 - 18 kap. 1 §
 - 19 kap. 1 §
 - 19 kap. 4-6 §§
 - 20 kap. 1-3 §§
 - 25 kap. 1 §
- Skollag (2010:800)
 - 4 kap. 2-8 §§
 - 29 kap. 13 §

- Socialstyrelsens handböcker och föreskrifter på området:
 - Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten
 - Utredda barn och unga
 - SOSFS 2011:9 (ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till barn i förskola och ovanstående revisionsfrågor. Revisionsobjekt är utbildningsnämnden och socialnämnden. Granskningen avgränsas till att gälla för år 2026.

Metod

- Genomgång av styrande och stödjande dokument relevanta för granskningen.
- Genomgång av protokoll från nämndernas sammanträden.
- Intervjuer med:
 - Avdelningschef och två teamledare från mottagningen, socialtjänsten
 - Grupptervju med totalt fem medarbetare från socialtjänsten; två socialsekreterare från mottagning, två socialsekreterare från utredningsteam (varav en med fokus på utredning och den andra med fokus på uppföljning av öppna insatser) samt en familjebehandlare
 - En utvecklare från socialförvaltningen
 - Grupptervju med totalt tre förskolerektorer från kommunala förskolor
 - Grupptervju med totalt fem förskollärare från kommunala förskolor, varav en inom öppna förskolan

Rapporten har varit föremål för sakavstämning av samtliga som medverkat vid granskningen samt av socialchef och utbildningschef.

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner för kvalitetssäkring.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Organisation

Enköpings kommun bedriver verksamhet i 19 kommunala förskolor. Därutöver finns en förskola med verksamhet under kvällar, nätter och helger samt en öppen förskola som även bedriver uppsökande verksamhet - båda i kommunal regi. I de kommunala förskolorna är cirka 1 500 barn inskrivna. Utöver det finns det 21 fristående förskolor i kommunen. Sett till antal barn är förhållandet att ca 62 % av de inskrivna barnen går i kommunala förskolor och ca 38 % på fristående förskolor.

Granskningsresultat

Att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa

Revisionsfråga 1: *Säkerställer utbildningsnämnden att det finns kunskap och arbetssätt inom förskolan för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?*

Socialstyrelsens senaste nationella kartläggning avseende anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa¹ visar att äldre barn är överrepresenterade i orosanmälningar, medan yngre barn – särskilt i förskoleålder – syns i lägre grad. Förskolan stod för totalt cirka 2 % av de orosanmälningar som genomfördes i Sverige år 2024.

För att granska om utbildningsnämnden har säkerställt att förutsättningar finns i verksamheten för att uppmärksamma de barn som far illa har vi kopplat till den här revisionsfrågan granskat förekomst av metoder och arbetssätt för tidig upptäckt. Vi har också tittat på om det finns ett systematiskt arbete för att säkerställa personalens kompetens för att identifiera risker för att barn far illa.

Iakttagelser

Utbildningsnämndens verksamhetsberättelse för år 2025² innehåller ett särskilt avsnitt som handlar om den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025. Bland annat framgår att det för nämndens del handlar om att socialtjänsten ska ha ett ökat fokus på tidiga och förebyggande insatser och mer aktiv samverkan med aktörer som exempelvis förskola.

Inom ramen för fullmäktiges särskilda fokusområde *Självständighet* återfanns för år 2025 formuleringen *Minskade barngrupper i förskolan - en satsning för bättre kvalitet*. I utbildningsnämndens verksamhetsberättelse för år 2025 redgörs för att förskolorna arbetar kontinuerligt för att organisera barnen i tillräckligt små grupper för att varje barns behov ska kunna synliggöras och tillgodoses på bästa sätt. Samtidigt står förskolan inför det faktum att minskat barnantal även leder till minskad budgetram, vilket riskerar medföra att personalstyrkan behöver reduceras. I utbildningsförvaltningens kvalitetsrapport för år 2025³ framgår att de demografiska utmaningarna påverkar alla förskolor men i olika grad. Två

¹ Kartläggning av utvecklingen mellan åren 2018 och 2024

² Fastställd av nämnden 2026-02-25 § 8

³ Delgiven nämnden 2026-02-25 § 7

förskolor framhålls ha extra stora utmaningar där särskild osäkerhet i bemanningen påtalats, vilket påverkar bland annat kontinuiteten.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en mall för *Plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) – förskola*. I förvaltningens kvalitetsrapport avseende år 2025 framgår att varje förskola upprättar en sådan plan, med utgångspunkt i den gemensamma mallen. Intervjuade beskriver att förskolorna arbetar med relationsskapande arbetssätt med vårdnadshavare, som framhålls kunna ge förutsättningar för att uppmärksamma eventuella avvikelser eller behov av stöd. Det sker även ett löpande arbete utifrån barnkonventionen såväl i diskussioner bland personalen som för att utbilda barnen i deras rättigheter.

Vid intervjuer förmedlas en bild av en generellt sett ojämn kunskapsnivå bland pedagogerna i kommunens förskolor vad gäller exempelvis vilka riskfaktorer hos barn som man bör vara uppmärksam på. I socioekonomiskt mer utsatta områden framhålls frågan vara mer etablerad och "levande" i det dagliga arbetet, och en av de intervjuade förskolorna beskriver att information till vårdnadshavare om förskolans anmälningsplikt, socialtjänstens uppdrag etc. är en del av introduktionen av nya barn. Detta är dock inte ett kommungemensamt arbetssätt.

Från både socialtjänstens och förskolans håll framhålls vid intervjuer att det är tydligt att förskolan gör orosanmälningar vid misstanke om våld eller sexuella övergrepp. När det gäller andra orsaker som kan ligga till grund för en orosanmälan beskrivs det dock i vissa fall kunna vara svårare för förskolepedagoger att avgöra huruvida det finns fog för en orosanmälan eller inte. Flera intervjuade ger uttryck för att det genom åren noterats ett kunskapsglapp bland pedagoger främst gällande just mer subtila signaler hos barnen. Enskilda rektorer har då arbetat med kompetenshöjande insatser och diskussioner i arbetsgruppen och i vissa fall i samverkan med socialtjänsten. Det beskrivs kunna handla om exempelvis tecken på försummelse, bristande omsorg eller trauma. Vi har inom ramen för granskningen inte funnit spårbarhet till att detta exempelvis omfattas av introduktionsprogram för nyanställda medarbetare eller hur man säkerställer att vikarier har den kompetens som krävs för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa.

I granskningen framkommer att det centrala förskoleteamet (som tidigare bestod av två specialpedagoger) sedan hösten 2025 har förstärkts med två socionomer från socialförvaltningen på deltid, i omfattningen 25 % var. Dessa arbetar övrig tid som socialsekreterare i socialtjänstens mottagningsverksamhet respektive i utredningsteam. Syftet med denna form av samverkan framhålls vara tidig identifiering av behov av stöd till barnfamiljer, för att främja barns uppväxtvillkor. Vid intervjuer ges uttryck för att socialförvaltningen har identifierat ett kunskapsglapp hos förskolepersonal vad gäller socialtjänstens uppdrag och funktion. Det framgår att förskolepersonal i begränsad utsträckning har haft kunskap om socialtjänstens arbete, och att orosanmälningar från förskolan historiskt sett i huvudsak har

avsett situationer med konkret fysiskt våld. Med start hösten 2025 har socionomerna bland annat deltagit vid förskolornas arbetsplatsträffar för att informera om socialtjänstens uppdrag, stödinsatser, anmälningsplikten samt omställningen till mer förebyggande insatser och ökad tillgänglighet. En del av detta är även möjligheten att föra samtal om oro innan det eventuellt blir aktuellt med orosanmälan. Satsningen, som riktar sig till såväl kommunala som privata förskolor, möjliggörs i dagsläget med stöd av statsbidrag. Då behovet av denna typ av samverkan bland de intervjuade uppfattas vara både omfattande och efterfrågat, finns en förhoppning om att fortsätta bedriva arbetet även om det i framtiden inte längre kan finansieras med statsbidrag.

Vid granskningstillfället pågår en enkätundersökning riktad till förskolepersonal, som syftar till att inhämta uppfattningar om hur man upplevt träffarna med förskoleteamet så här långt samt vilken form av stöd som önskas framgent. Intervjuade beskriver att ett område som förskolepersonalen lyft fram är stöd i svåra samtal med föräldrar och vårdnadshavare. Intervjuade framhåller en samstämmigt positiv bild av det nya arbetssättet, som bland annat inneburit att "tröskeln" in till socialtjänsten blivit lägre och det är lättare för förskolepersonal – såväl rektorer som pedagoger – att ta kontakt för konsultation, rådgivning och konkret stöd och hjälp när det finns två dedikerade socialsekreterare utsedda för ändamålet. Att socionomerna kan finnas på plats på förskolorna och exempelvis delta i samtal med vårdnadshavare och förskolan, beskrivs som ett framgångskoncept för att kunna uppmärksamma och möta upp behov hos såväl barn som deras familjer.

Representant för öppna förskolan (som riktar sig till barn i åldern 0-6 år) beskriver att personalen inom öppna förskolan genomgår såväl grundläggande utbildningar i föräldraskapsstöd som utbildningar inom särskilda områden via exempelvis Länsstyrelsen och Socialstyrelsen, i syfte att säkerställa kompetens kring barns situation.

Bedömning

Säkerställer utbildningsnämnden att det finns kunskap och arbetssätt inom förskolan för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?

Delvis.

Granskningen visar att det finns arbetssätt och viss kunskap inom förskolan för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa, men att kunskapsnivån bland förskolepedagoger är ojämn. Utifrån genomförd granskning konstateras att det inte funnits några kommungemensamma och systematiska insatser som syftat till att stärka kunskapen och arbetssätten för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Arbetet har i stor utsträckning bedrivits på rektorsnivå och genom lokala initiativ, utifrån de behov som uppmärksammats på respektive förskola. Vi ser därför positivt på att det sedan hösten 2025

genomförs konkreta insatser som avser att vara såväl kunskapshöjande som stödjande i detta arbete. De insatser som görs (exempelvis förskoleteamets informationsturné och praktiska stöd, enkät för att identifiera kunskapsglapp och önskemål framåt etc.) är dock relativt nya och även om det råder en samstämmigt positiv bild bland intervjuade är det ännu tidigt att dra alltför långtgående slutsatser av utfallet.

Förskoleverksamhetens rutiner och arbetssätt för orosanmälningar

Revisionsfråga 2: Säkerställer utbildningsnämnden att det finns rutiner och arbetssätt inom förskolan för att upprätta orosanmälan och involvera socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa?

Enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen är yrkesverksamma inom (bland annat) myndigheter vars verksamhet berör barn och unga skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

lakttagelser

Vid intervjuer med socialförvaltningen framkommer att det inkommer relativt få orosanmälningar direkt från förskolorna. Sedan den 1 januari 2026 följer socialförvaltningen särskilt statistik över inkomna orosanmälningar från förskolan, inklusive uppgifter om exempelvis vilken förskola som anmälan inkommit från samt vad anmälan lett till (exempelvis att inleda utredning eller inte). Enligt uppgift noteras dock att antalet orosanmälningar som rör barn i förskoleålder inte nödvändigtvis är lågt – det är snarare sällan som just förskolan är anmälare. Oron aktualiseras i stället ofta via andra aktörer, exempelvis genom syskonärenden eller anmälningar från andra myndigheter. Som tidigare beskrivits framkommer vid intervjuer med representanter för förskolorna att det finns stora skillnader mellan kommunens förskolor vad gäller hur levande frågan om att uppmärksamma barn som far illa är samt hur vanligt förekommande det är att orosanmälningar genomförs. Vid granskningstillfället framhålls det fortsatt vara för tidigt att dra några slutsatser utifrån den statistik som särskilt följs från och med januari 2026.

Intervjuade pedagoger ger uttryck för att man upplever att kännedomen om anmälningsplikten är stor bland förskolepersonalen och att man känner sig trygg i vart man kan vända sig med funderingar kring oro för ett barn. I första hand konsulteras i regel rektor, och vid behov tas kontakt med socialtjänsten för rådgivning. Även om kännedomen om anmälningsplikten och möjligheten att konsultera rektor och/eller socialtjänsten uppfattas vara utbredd, beskrivs variationer avseende tillämpandet i praktiken finnas mellan förskolor och pedagoger/arbetslag.

Mot bakgrund av de variationer som råder mellan förskolorna vad gäller frekvensen av upprättande av orosanmälningar beskriver intervjuade pedagoger att det finns skillnader i pedagogernas grundtrygghet i

att exempelvis genomföra svåra samtal med vårdnadshavare eller att lyfta oro för ett barn. Pedagoger i förskolor där många familjer har kontakt med socialtjänsten och där frågan om barnens situation är aktuell på olika sätt framhålls generellt sett ha en större trygghet i att diskutera och agera utifrån oron, medan motsvarande trygghet inte i samma utsträckning finns hos pedagoger som inte lika ofta ställs inför sådana situationer. Att som mentor till nyanställda förskolepedagoger informera och stötta i dessa frågor beskrivs vara en viktig del av introduktionen, för att skapa en trygghet i att exempelvis kunna prata med vårdnadshavare om frågor som kan upplevas som svåra. Även om nyexaminerade förskollärare uppger sig ha fått viss information om risken för barns utsatthet, beskrivs det finnas ett steg från teori till praktik när man väl kommit ut i arbetslivet. Även intervjuade rektorer framhåller en upplevelse av att det längre tillbaka inte varit självklart att all personal varit fullt medvetna om processen kring en orosanmälan och att detta är något som man inom vissa förskolor därför behövt arbeta aktivt med.

Vid intervjuer framkommer att förskoleteamet numera ger löpande rådgivning till förskolepersonal om när och hur orosanmälan bör upprättas samt erbjuder stöd i samband med svåra samtal med vårdnadshavare. Teamet kan även medverka vid samtal på förskolan tillsammans med personal och vårdnadshavare och erbjuda stöd direkt, eller slussa vidare till rätt instans utan att det nödvändigtvis behöver bli en formell aktualisering hos socialtjänsten. Denna form av "orossamtal" beskrivs av intervjuade som något positivt och något som kan bidra till att berörda familjer får stöd utan att någon orosanmälan behöver göras.

Vi har inom ramen för granskningen erhållit *Rutin för anmälan till socialtjänsten då barn misstänks fara illa*, ett utdrag från Enköpings kommuns intranät. I rutinen framgår såväl information om vad aktuell lagstiftning anger om anmälningplikten som vad detta innebär i praktiken. Rutinen innehåller en vägledning kring vilken oro som kan föranleda en anmälan och i sammanhanget informeras också om möjligheten att ringa och konsultera socialtjänstens mottagning vid funderingar. Vidare beskrivs i rutinen hur socialtjänstens arbetsgång ser ut från det att en anmälan mottas. Det beskrivs hur anmälan går till steg för steg och berörd personals eget ansvar att genomföra anmälan betonas. Intervjuade beskriver att de skriftliga rutinerna uppfattas som tydliga och att det i verksamheterna finns en god kännedom om dessa. Förskolepersonal har kännedom om det egna ansvaret och anmälningsplikten, men i praktiken är det i normalfallet rektor som undertecknar själva orosanmälan. Bakgrunden till detta beskrivs vara en upplevelse av att det skapar mindre slitningar mellan pedagoger och vårdnadshavare. Samtidigt deltar pedagoger vid behov och utifrån förfrågan från socialtjänsten vid möten eller andra former av informationsinhämtning, då de som finns närmast barnen oftast har mest information att kunna bidra med.

På öppna förskolan finns familjebehandlare från socialförvaltningen på plats en till två gånger per vecka, vilket beskrivs skapa naturliga tillfällen att uppmärksamma behov och erbjuda stöd. Öppna förskolan är

en del av familjecentralen, och vid intervjuer ges uttryck för att man noterat ett behov av flera verksamheter av motsvarande slag då nuvarande inte har kapacitet att ta emot alla. I sammanhanget betonas exempelvis vikten av att finnas i "alla" delar av kommunen och inte enbart i mer socioekonomiskt utsatta områden, då behov av stöd uppfattas kunna finnas oavsett var man bor eller vilken ekonomisk och/eller social status man har.

Bedömning

Säkerställer utbildningsnämnden att det finns rutiner och arbetssätt inom förskolan för att upprätta orosanmälan och involvera socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa?

Delvis.

Vår bedömning är att det finns tydliga och skriftliga rutiner för att upprätta orosanmälningar och genomförd granskning tyder på att kännedomen om såväl anmälningsplikten som rutiner är god bland förskolepersonalen. Stödstrukturer i form av socionomer i förskoleteamet har nyligen införts och fungerar både rådgivande och som konkret stöd i situationer där detta efterfrågas. Samtidigt uppfattas att det funnits, och delvis kvarstår, skillnader mellan förskolor i hur väl rutinerna är förankrade, särskilt på förskolor där orosanmälningar förekommer mer sällan.

Vi har inom ramen för granskningen inte funnit att utbildningsnämnden genomför någon formaliserad kontroll eller uppföljning av att rutinerna tillämpas likvärdigt i alla verksamheter.

Socialtjänstens hantering av inkomna orosanmälningar

Revisionsfråga 3: Säkerställer socialnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten och som rör barn i förskoleålder?

När det gäller socialtjänstens hantering av orosanmälningar finns det ett flertal olika regleringar, varför vi granskat om rutiner och arbetssätt överensstämmer med dessa. Socialtjänstlagens 20 kap. 1 § att nämnden, vid inkommen anmälan, genast ska göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Detta brukar kallas för skyddsbedömning. Skyddsbedömningen ska dokumenteras.

I 20 kap. 2 § socialtjänstlagen anges vidare att beslut om att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom 14 dagar efter det att anmälan inkommit. Processen från inkommen orosanmälan fram till beslut om att inleda/inte inleda utredning kallas förhandsbedömning.

Enligt socialtjänstlagens 25 kap. 1 § ska socialnämnden använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar bedömning av om utredning ska inledas.

Det finns även vissa delar i socialtjänstlagen som inte är tvingande utan mer av rekommendationer. Exempelvis tydliggör 19 kap. 5 § SoL att socialnämnden bör erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som gjort anmälan ett möte (så kallat anmälningsmöte) om det med hänsyn till barnets bästa är lämpligt.

Skolpersonal är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Socialnämnden får enligt 19 kap. 6 § SoL informera den som gjort en anmälan som gäller barn om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta. Bestämmelserna om återkoppling avser endast anmälare som omfattas av anmälingsskyldigheten i 19 kap. 1-2 § SoL.

Iakttagelser

I socialnämndens verksamhetsberättelse för år 2025⁴ framgår att antalet inkommande ärenden till mottagningen under året uppgick till 2 557 stycken. Det kan jämföras med den budgeterade volymen om 2 707 stycken. I granskningen förtydligas att totalt 1 946 av dessa avsåg barn medan resterande avsåg vuxna⁵. Som en tänkbar förklaring till det lägre antalet lyfts i verksamhetsberättelsen förvaltningens ökade fokus på det förebyggande arbetet och tillgänglighet i skedet före en orosanmälan upprättas. Vidare noteras även ett minskat antal utredningar avseende barn och unga i åldern 0-20 år. Antalet inledda utredningar sjönk från 1 530 stycken år 2024 till 1 064 stycken år 2025. I sammanhanget betonas bland annat förändrade arbetssätt med insatser utan behovsprövning samt stöd via "öppen ingång", som utvecklats med stöd av den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025. Samtidigt beslutade nämnden, i samband med beslut om kvalitetsberättelsen för år 2025⁶, att ge förvaltningen i uppdrag att i juni 2026 återkomma med en uppföljning kring åtgärder och iakttagelser som har gjorts avseende den höga andelen inledda utredningar i förhållande till antalet beslut om biståndsprövad insatser. Enligt uppgift i granskningen gör svaret till nämnden gällande att resultatet som framgår i kvalitetsberättelsen är en förväntad effekt av långsiktigt arbete med tillgängliga insatser och satsningar på att ha en kompetent

⁴ Fastställd av nämnden 2026-02-19 § 11

⁵ Statistiken avser ärenden till mottagningen. Det totala antalet aktualiseringar avseende barn uppgick, enligt uppgift i granskningen, till total 3 140 stycken år 2025

⁶ 2026-02-19 § 10

öppenvård som kan erbjuda en stor bredd av insatser på hemmaplan. En del av strategin framhålls vara att tidigt samgå mellan öppenvård och myndighet för att tidigt erbjuda insatser i enlighet med socialnämndens nämndmål 2020-2023. Ett exempel som nämns i granskningen är att familjebehandlare från öppenvården ofta är med i processen vid förhandsbedömningar och orossamtal tillsammans med mottagningen, oavsett om dessa genomförs i socialtjänstens lokaler eller ute på förskolor. Syftet med detta framhålls vara att familjen tidigt ska kunna komma i kontakt med öppenvården och få stöd snabbt, oberoende av om utredning inleds eller inte.

Organisation

I granskningen framkommer att inkomna anmälningar gällande barn och unga som inte har ett pågående socialtjänstärende sedan tidigare hanteras av mottagningen. Mottagningen tar emot ärenden rörande såväl barn och unga som vuxna (med undantag för ekonomiskt bistånd). Utöver en avdelningschef och två teamledare ansvarar totalt elva socialsekreterare för att anmälningar och ansökningar tas emot och bedöms. Mottagningssekreterare ansvarar för att genomföra den initiala skyddsbedömningen samt förhandsbedömningen. Om utredning inleds, lämnas ärendet vidare till utredande socialsekreterare inom utredningsteamet (som organisatoriskt sett är en annan enhet än mottagningen). Om det berörda barnet (eller ett syskon till detta) som orosanmälan gäller redan har ett pågående ärende (t ex en pågående utredning eller behovsbedömd insats), alternativt att ärendet avslutats för mindre än tre månader sedan, lämnas den inkomna orosanmälan direkt till ansvarig handläggare i utredningsteam eller samhällsvård, beroende på vem som har bäst kunskap om familjens nuvarande situation och har en pågående kontakt med vårdnadshavare. Inom såväl mottagningen som utredningsteam har två socialsekreterare per dag så kallad jour, vilket innebär att man ska ha frigjort utrymme för att kunna ta emot ärenden och handläggningsprocesser av mer akut karaktär.

I Socialstyrelsens *Öppna jämförelser* finns nyckeltal rörande kompetenskraven, vilket innebär hur stor andel av handläggarna som genomgått socionomutbildning och som har minst ett, tre respektive fem års erfarenhet av barnutredningar. År 2025 uppgick andelen handläggare med socionomexamen och minst ett års erfarenhet (enligt Öppna jämförelser) till 91 %, tre år till 75 % och fem år till 30 %. Enligt uppgift i granskningen har samtliga handläggare som arbetar med myndighetsutövning gentemot barn socionomexamen.

Rutiner

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett flertal rutindokument som rör socialtjänstens hantering av inkomna orosanmälningar. Det handlar dels om *Rutin för aktualisering och hantering av inkommen handling i digitala brevlådan* (daterad 2024-04-10), som tydliggör gången för hur registrering i verksamhetssystemet ska göras samt hur ärendet fördelas till rätt handläggare. Därutöver finns en *Rutin*

för hantering av orosanmälan (gällande fr o m 2025-07-01 till och med 2028-12-31), i vilken det framgår vad som är administrationens respektive handläggares ansvar i fråga om exempelvis mottagande och registrering i verksamhetssystemet, skyddsbedömning, förhandsbedömning samt vidare hantering om förhandsbedömningen utmynnar i ett beslut om att inleda utredning. Det finns även en särskild *Rutin för ärenden där våld förekommer emot barn* (giltig fr o m 2025-07-08 till och med 2028-12-31). I rutindokumentet tydliggörs exempelvis risk- och skyddsbedömningar samt tillvägagångssättet vid olika delar av handlägningsförfarandet.

Det finns även ett särskilt så kallat *Tvärteam*, som består av utsedda handläggare från utredning vuxen, utredning barn, öppenvården vuxen och öppenvården barn, som kan samla och öka kompetensen i ärenden gällande våld. Här finns *Rutin för samgående i ärenden med våld genom tvärteam* (giltig tills vidare). Syftet med tvärteamet är bland annat att berörda familjer inte ska behöva ha fler möten eller utredas mer än nödvändigt i en utsatt situation. Utifrån ett liknande syfte finns även *Rutin vid samgående mellan Familjens hus och mottagningen* (giltig fr o m 2024-02-12 och tills vidare).

Utöver ovanstående finns inom förvaltningen en samverkansform kallad SiK-möten, som står för *Samverkan i komplexa ärenden*. Deltagande i SiK-möten är obligatoriskt och syftar till att ta stöd och hjälp av varandra i ärenden av den karaktär där man behöver resonera kring olika förslag för att få ärendet framåt. Vid dessa möten deltar inte den berörda familjen.

Återkoppling och anmälningsmöten

Bland de intervjuade råder blandade uppfattningar om huruvida förskolepersonal blir inbjudna till anmälningsmöten. Medan vissa förskolerepresentanter framhåller att det varierar huruvida socialtjänsten bjuder in till anmälningsmöten, menar andra att det var vanligare förr men numera är ovanligt även i de fall man uttryckligen efterfrågar det. Generellt sett uppfattar förskolan anmälningsmöten som något gynnsamt; att sitta ner i möte tillsammans med socialtjänsten och vårdnadshavarna och gemensamt reda ut frågetecken, ilska och oro – för att i möjligaste mån undvika att förskolan möter eventuellt upprörda föräldrar ensamma i samband med lämning och/eller hämtning utan att kunna ge någon ytterligare information. I detta avseende nämner intervjuade socialtjänstrepresentanter att man erhållit återkoppling från förskolan om ett önskemål om att få information om när socialtjänsten kommer att ha första mötet med familjen, så att man kan vara bättre förberedd när man träffar på de berörda föräldrarna. Socialtjänsten beskrivs ha en ambition om att i högre grad samgå med förskolepersonal för att förhindra och minska riskerna för oroliga och/eller hotfulla situationer samt för att förskolan ska kunna komplettera med muntlig information som inte alltid framgår fullt ut i den skriftliga orosanmälan, men att ett utvecklingsarbete fortsatt kvarstår på området. Från socialtjänstens håll ges vidare uttryck för att förskolorna generellt sett gör få anmälningar och att när sådana väl inkommer är det inte ovanligt att den bakomliggande orsaken är våld. I dessa ärenden görs då bedömningen att det inte alltid är lämpligt att

anmälaren deltar i mötet med familjen. Sammantaget konstateras från socialtjänsten att det faktum att en anmälare inte bjuds in till ett anmälningsmöte inte betraktas som en avvikelse i strikt mening, men att man uppfattar att utfallet generellt sett blir bättre när så sker.

Vad gäller återkoppling i form av huruvida utredning inletts eller inte, alternativt redan pågår sedan tidigare, beskriver intervjuade förskolerepresentanter att man upplever som att detta alltid erhålls när en orosanmälan genomförs. Intervjuade från socialtjänsten uttrycker att mottagningen har väl upparbetade rutiner för att återkoppla till anmälaren medan det uppfattas kunna finnas vissa brister bland utredande handläggare, dvs. i ärenden som redan är pågående sedan tidigare. Samtidigt lyfts från förskolans håll ett önskemål om att kunna få mer information om vad som händer från socialtjänstens håll, i synnerhet gällande barn där orosanmälningar lämnats vid upprepade tillfällen. I sammanhanget nämns att socionomerna i förskoleteamet bidrar till ökad förståelse hos förskolepersonalen vad gäller hela processen kring socialtjänstens hantering av inkomna orosanmälningar.

Uppföljning och kontroll

I nämndens verksamhetsberättelse respektive kvalitetsberättelse för 2025 framgår att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomfört en tillsyn av nämndens myndighetsutövning och riktat kritik mot bland annat skyldigheter vid hantering av orosanmälan, utredningstider samt egenkontroller avseende myndighetsutövning gentemot barn och unga. Ett arbete har skett som bland annat medfört att de genomsnittliga utredningstiderna förkortats. Tillsynen baserades på en kartläggning som skickades ut till samtliga kommuner i november 2024, som innehöll ett antal frågeställningar. Utifrån resultatet har kommunen i två omgångar fått lämna kompletterande svar till IVO. Utifrån genomförda intervjuer kan konstateras att det råder varierande kännedom om tillsynen och dess utfall. Vissa intervjuade ger också uttryck för att kritiken från IVO kan upplevas som lite missvisande idag, då den grundade sig på äldre underlag och det sedan dess bedrivits ett utvecklingsarbete som medfört förbättringar.

Utöver IVO:s tillsyn redogörs i kvalitetsberättelsen för år 2025 även för kommunens utfall i den nationella forskningsstudien NUSO (Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning) rörande barn och unga. Studien visade att Enköpings kommun har ett stort antal inledda utredningar i förhållande till invånarantalet. Endast 18 % av slutförda utredningar leder till beslut om insats, vilket kan jämföras med det nationella utfallet om 36 %. Resultaten visade brister avseende dokumentation, rättssäkerhet samt risk- och skyddsbedömningar. I kvalitetsberättelsen framgår att resultatet kommer att ligga till grund för fortsatt utvecklings- och förbättringsarbete. I likhet med vad som gällde för IVO:s tillsyn beskrivs vid

intervjuer att den data som NUSO baseras på (genomförda barnavårdsutredningar) också avser en tidigare tidsperiod⁷ och att mycket har hänt i handlägningsförfarandet sedan dess.

I socialnämndens kvalitetsberättelse för år 2025 kan utläsas att egenkontroller avseende förhandsbedömningar har genomförts som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Dessa har dock inte följts upp strukturerat och systematiskt utan skett på respektive avdelningsnivå. I kvalitetsberättelsen framgår att det systematiska kvalitetsarbetet behöver fortsätta utvecklas för att i än större utsträckning kunna följa upp, redovisa och analysera resultat av nämndens arbete. I kvalitetsberättelsen framgår inte utfallet av genomförd egenkontroll avseende förhandsbedömningar. Enligt uppgift i granskningen har inte egenkontroller sammanställts i godkända/icke godkända kontroller, utan varit en del i arbetet med att upptäcka utvecklingsområden och lärande i dessa. Vi noterar i mallen som 2025 års egenkontroller utgick från att *Har förhandsbedömningen skett inom fjorton dagar?* utgjorde ett av kontrollmomenten, med följdfrågorna *Om förhandsbedömningen inte skett inom fjorton dagar, har godtagbara synnerliga skäl funnits?* samt *Har dessa skäl dokumenterats?*

Även om utfallet från egenkontrollerna inte sammanställts, ges vid intervjuer dock uttryck för att det råder en god efterlevnad till lagens krav om att en förhandsbedömning ska vara slutförd inom 14 dagar och att de kontroller som görs visar att det i vissa fall avviker med några enstaka dagar. Enligt uppgift är det i verksamhetssystemet inte möjligt att utläsa antalet dagar en förhandsbedömning pågått. Ett nytt statistikverktyg uppges vara på gång, där exempelvis sådan statistik kommer att kunna följas på månatlig basis. I dagsläget tillämpas ett system där respektive socialsekreterare rapporterar in avvikelser när en förhandsbedömning pågått längre än 14 dagar, och för perioden januari-maj 2026 har totalt 25 sådana förseningar inrapporterats⁸ på mottagningen.

Även skyddsbedömningar omfattades av egenkontrollerna för år 2025, såväl huruvida skyddsbedömning genomförts och dokumenterats som huruvida det av dokumentationen framgår vilken bedömning som gjorts avseende behovet av skydd, vilka faktiska omständigheter som ligger till grund för bedömningen, när bedömningen, vem som gjort bedömningen, om barnet och vårdnadshavare informerats om nämndens uppdrag samt om anmälaren deltagit vid mötet på mottagningen. Intervjuade framhåller att skyddsbedömningar genomförs samma dag som orosanmälan inkommer. Undantag kan finnas om dessa inkommer utanför kontorstid. Akuta ärenden som inkommer muntligen hanteras av socialjouren, men om orosanmälan inkommer via kommunens e-tjänst noteras dessa inte förrän nästkommande

⁷ Datan som NUSO baseras på avser tidsperioden oktober 2023-mars 2024

⁸ Det totala antalet aktualiseringar avseende barn för perioden januari-april 2026 uppgick till 1 113 stycken. Observera att det inte är säkert att alla dessa omfattas av kraven på genomförande förhandsbedömning. Data för maj saknas.

vardag, då det inte ingår i socialjourens arbetssätt att hantera orosanmälningar som inkommer via kommunens e-tjänst. Detta beskrivs ha identifierats som en brist då det således råder en risk för att skyddsbedömning inte genomförs skyndsamt, och enligt intervjuade har detta hanterats genom tydlig information i e-tjänsten om vikten av att ringa socialjouren om ärendet är akut.

Bedömning

Säkerställer socialnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten och som rör barn i förskoleålder?

Delvis.

Vår bedömning är att organisationen är uppbyggd med en tydlig ansvarsfördelning med dokumenterade rutiner till stöd i handlägningsförfarandet, bland annat kopplat till lagens krav avseende skyddsbedömningar och förhandsbedömningar. Tidskraven för skyddsbedömning och förhandsbedömning uppfattas som kända och i huvudsak efterlevs.

Genomförd granskning visar att återkoppling till anmälaren avseende huruvida utredning inletts, inte inletts eller pågår sedan tidigare i huvudsak sker. Mottagningen uppfattas ha väl upparbetade rutiner för detta medan brister i vissa fall noteras i redan pågående ärenden.

Vår uppfattning är att det råder en samstämmig bild om att anmälningsmöten kan utgöra ett värdefullt arbetssätt som stärker informationsöverföringen, bidrar till god samverkan och tryggar förskolepersonalen i kontakten med berörda vårdnadshavare. Mot bakgrund av att det i granskningen ges uttryck för att ett utvecklingsarbete kvarstår i samgåendet mellan socialtjänst och förskola, är vår bedömning att det kan finnas skäl att fortsätta arbetet med att överväga en mer systematisk tillämpning av anmälningsmöten i de fall som detta anses lämpligt.

Samverkan på övergripande nivå

Revisionsfråga 4: Säkerställer socialnämnden att det finns strukturer för samverkan på övergripande nivå i syfte att förebygga att barn i förskoleålder far illa?

I 18 kap. 1 § socialtjänstlagen regleras socialnämndens ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. I påföljande paragrafer tydliggörs socialnämndens ansvar för att förebygga och motverka att barn och unga far illa, exempelvis genom att tillsammans med andra samhällsorgan uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.

29 kap. 13 § skollagen regleras att huvudmannen, på socialnämndens initiativ, ska samverka med andra samhällsorgan, organisationer etc. i frågor som rör barn och far illa eller riskerar att fara illa.

lakttagelser

I socialnämndens nämndplan för år 2026⁹ framgår att det finns ett särskilt mål för perioden 2024-2027 om att arbeta aktivt uppsökande och förebyggande samt att samverkan ska stärkas för goda och jämlika uppväxtvillkor och ökad framtidstro för barn och unga. I sammanhanget nämns bland annat att samverkan behöver präglas av tidiga, förebyggande och kunskapsbaserade insatser och ett öppet förhållningssätt, där man tar gemensamt ansvar för barn och unga. För att uppnå detta finns, som tidigare beskrivits, ett flertal samverkansforum där både förskola och socialtjänst ingår. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett dokument avseende *Samverkan mellan socialförvaltningens mottagning och utbildningsförvaltningens förskoleteam*. I detta framgår att syftet med nära strukturerad samverkan mellan förskolan och socialtjänstens myndighetsutövande socialsekreterare är att möjliggöra tidig identifiering och stöd till barnfamiljer, vilket främjar barns uppväxtvillkor.

Samverkan mellan socialtjänst och förskola består dels i att två socialsekreterare numera arbetar riktat mot kommunens förskolor för att etablera tidig kontakt och erbjuda tidigt stöd. I socialnämndens verksamhetsberättelse för år 2025 framgår att samtliga förskolor i kommunen har erbjudits besök av socialtjänsten för att få information och skapa relation till personal och på sikt även föräldrar. Det uppges ha noterats positiva effekter såsom att förskolorna i högre grad kontakter socialtjänsten för rådgivning samt att socialsekreterare bjuds in till att närvara på möten tillsammans med förskola och familj. Liknande bild förmedlas även av de intervjuade.

För att främja goda föräldra-barnrelationer utgör föräldrastödsprogrammet COPE¹⁰ en särskild satsning, där programmet erbjuds på plats på några av kommunens förskolor per termin. Vilka förskolor som programmet genomförs vid uppges rotera, vilket innebär att varje förskola är aktuell var tredje år. Även föräldrar som har barn vid privata förskolor bjuds in till att delta. COPE syftar till att ge föräldrar möjlighet att förstå och få verktyg för att hantera sitt barns beteende. I verksamhetsberättelsen för år 2025 ges uttryck för att detta skett med positiva resultat. I verksamhetsberättelsen framgår vidare att socialförvaltningen i samverkan med utbildningsförvaltningen implementerar ytterligare ett föräldraskapsstödprogram; *Föräldraskap i Sverige*. Fyra medarbetare utbildas i metoden och kurser erbjuds tillsammans med Öppna förskolan/Familjecentrum och SFI¹¹ för att nå föräldrar med utländsk

⁹ Antagen av nämnden 2025-12-18 § 199

¹⁰ Community Parent Education Program

¹¹ Svenska för invandrare

bakgrund. Intervjuade beskriver det som något positivt att kunna erbjuda föräldrastödsutbildningar i förskolans lokaler, då många föräldrar/vårdnadshavare är mer trygga i att komma till förskolan än att aktivt ta sig till socialtjänstens lokaler.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av *Samverkansavtal Familjecentrum Enköpings kommun*. Avtalet tecknades initialt under 2014 och förlängs med sex månader i taget så länge ingen part skriftligen säger upp avtalet. Ingående parter är utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen samt region Uppsala, bestående av funktioner som barnmorska, distriktssköterska, socionom/familjebehandlare samt förskollärare. Familjecentrums målgrupp är blivande föräldrar och familjer med barn i åldrarna 0-5 år i Enköpings kommun. Inom ramen för Familjecentrum finns en styrgrupp, en ledningsgrupp och en samordnarfunktion.

Riktat till barn i åldern 0-6 år ingår Enköpings kommun även i BarnSäkert i Uppsala län, tillsammans med Region Uppsala och övriga kommuner i länet. Syftet med BarnSäkert är *Att erbjuda en allsidig och tvärprofessionell metod för att identifiera psykosociala riskfaktorer i små barns uppväxtmiljö och erbjuda hjälp till åtgärd*. I underlag som vi inom ramen för granskningen tagit del av tydliggörs såväl barnhälsovårdens uppdrag som socialtjänstens uppdrag. Det framgår att målet med BarnSäkert är *Att erbjuda barn de bästa möjliga förutsättningarna för en god och jämlik hälsa och utveckling och en barndom fri från våld och försummelse genom att stödja föräldrar och stärka familjer*. Det finns en särskild processkarta som visar ärendeflödet.

Vi noterar att såväl socialnämnden som utbildningsnämnden för år 2025 följt upp fullmäktigemålet *Tillsammans skapar vi trygghet*. I utbildningsnämndens verksamhetsberättelse lyfts inom ramen för detta en del kring samverkan med socialtjänsten. Utbildningsnämnden har ett långsiktigt mål om att öka framtidstron för barn och unga. Det beskrivs att förvaltningen har fortsatt att utveckla samverkan med parter som exempelvis socialförvaltningen, vård- och omsorgsförvaltningen samt upplevelseförvaltningen med fokus på barn och ungas uppväxtvillkor och framtidstro. Nämndsövergripande forum genomfördes vid två tillfällen under 2025. Här beskrivs även den tidigare nämnda familjecentralen samt det tidiga föräldraskapsstödet i form av COPE. De berörda barnen erbjuds tillsyn på förskolan under tiden som föräldrar deltar i COPE. Detta framgår även i nämndplanen för år 2026.

Bedömning

Säkerställer socialnämnden att det finns strukturer för samverkan på övergripande nivå i syfte att förebygga att barn i förskoleålder far illa?

Ja.

Det finns flera etablerade samverkansstrukturer på såväl övergripande som mer operativ nivå, som kan utgöra en grund för att förebygga att barn i förskoleålder far illa. Samverkansstrukturerna är formaliserade och spänner över flera aktörer och nivåer. Det finns också en politisk målsättning om aktivt uppsökande och förbyggande arbete samt stärkt samverkan för goda uppväxtvillkor.

Arbetsätt för att uppmärksamma eventuella brister

Revisionsfråga 5: Säkerställer socialnämnden samt utbildningsnämnden ett systematiskt arbetssätt som gör att nämnderna kan uppmärksamma eventuella brister kopplat till orosanmälan?

I Socialstyrelsens föreskrifter för det systematiska kvalitetsarbetet (SOSFS 2011:09) framgår att egenkontroll är en systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten. Den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver socialtjänst ska kunna säkra verksamhetens kvalitet.

Skollagen ställer inte samma krav på huvudmannen (utbildningsnämnden) som socialtjänstlagen gör på socialnämnden när det gäller uppföljning av barn och ungas uppväxtvillkor. Skollagen är däremot tydlig med att huvudmannen ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete, vilket omfattar uppföljning och analys av verksamhetens kvalitet och förutsättningar.

lakttagelser

Både socialnämnden och utbildningsnämnden arbetar med riskanalyser och internkontrollplaner. I riskanalysen bedöms sannolikheten för att en risk inträffar och konsekvensen av en inträffad händelse utifrån en skala på fyra steg. Vi noterar att nämndernas internkontrollplaner för år 2025¹² inte innehöll något kontrollmoment avseende processen kring orosanmälan. Detsamma gäller för de dokumenterade riskanalyserna och internkontrollplanerna för år 2026¹³. Vid intervjuer bekräftas att risker med bäring på granskingsområdet inte har bedömts eller värderats av nämnderna.

Utbildningsnämnden arbetar utifrån en struktur för det systematiska kvalitetsarbetet och en kvalitetsrapport för år 2025 finns, som tidigare nämnts, upprättad och delgiven nämnden. Kvalitetsrapporten innehåller ett särskilt kapitel avseende förskolan, där verksamhetens förutsättningar och det arbete som bedrivits under året utifrån förskolans nationella mål framgår, liksom utvecklingsområden för kommande år (2026). Området orosanmälningar och/eller barn som far illa

¹² Uppföljning av internkontroll 2025 fastställd av socialnämnden 2026-02-19 § 12, utbildningsnämnden 2026-02-25 § 10

¹³ Internkontrollplan 2026 antagen av socialnämnden 2025-12-18 § 200, utbildningsnämnden 2025-12-10 § 206

berörs inte explicit, men i texten kan utläsas att förskolorna arbetar för en trygg och inkluderande miljö samt god kommunikation med hemmet.

I ett tidigare kapitel har beskrivits att vissa egenkontroller genomförts inom socialtjänstens verksamheter men att dessa inte följts upp på ett strukturerat och systematiskt sätt. Ett behov av fortsatt utveckling för att kunna följa upp, redovisa och analysera resultat har noterats finnas. Vid intervjuer beskrivs att egenkontrollerna sett olika ut mellan avdelningarna och att det inte funnits någon gemensam utgångspunkt för exempelvis vad som ska kontrolleras (utöver ett fåtal förvaltningsgemensamma kontroller), med vilken frekvens och på vilket sätt. Under det senaste året har ett nytt systemstöd för kvalitetsledningssystemet implementerats, med ambitionen att skapa bättre dokumentation, uppföljning och åtgärder. Ansvarig chef väljer dock i stor utsträckning själv vilka indikatorer som ska följas.

Som tidigare nämnts har även tillsyn från IVO samt deltagandet i forskningsstudien NUSO legat till grund för socialnämndens fortsatta arbete rörande bland annat hantering av inkomna orosanmälningar. Likaså beskrivs att det skett ett utvecklingsarbetet kopplat till avvikelshantering, som medfört att avvikelser i högre grad rapporteras in nu än tidigare. Det beskrivs dock fortsatt finnas variationer mellan medarbetare i tillämpningen av avvikelserapportering i praktiken.

Intervjuade beskriver att det historiskt funnits ett visst "skav" mellan förskola och socialtjänst, där pedagoger kunnat uppleva att genomförda orosanmälningar i vissa fall lett till hotfulla situationer för personal och att det funnits en viss frustration över att "ingenting händer" trots upprepade orosanmälningar. Enligt intervjuade har sådana frågor lyfts mellan förskolan och socialtjänsten och förbättringar har skett vad gäller exempelvis att minska risken för att skillnader uppstår i handlägningsprocessen beroende på vilken medarbetare inom socialtjänsten som hanterar den inkomna orosanmälan. Vid intervjuer betonas att den nya socialtjänstlagen (som trädde i kraft 1 juli 2025) lägger ett ökat fokus på det förebyggande arbetet, vilket kräver ett förändrat beteende och mindset hos samtliga medarbetare för att möjliggöra initiering i ett tidigare skede än i samband med orosanmälan.

Arbetssättet med socionomer i förskoleteamet är relativt nytt och intervjuade ger uttryck för att det finns goda förutsättningar för att utveckla detta arbete vidare. Den enkät som vid granskningstillfället skickats ut från ledningsstyrgruppen (bestående av representanter från såväl förskola som socialtjänsten) till samtliga förskolepedagoger syftar till att fånga upp kunskapsglapp och identifiera behov av ytterligare stöd och utbildning. Socionomerna i förskoleteamet för löpande statistik utifrån ett antal parametrar, som exempelvis om besök/information lämnats till personal, vad kontakten ledde till samt om orosamtal genomförts. Utöver detta beskriver intervjuade att förskolerektorer tillsammans med socialtjänsten har genomfört en gemensam workshop för att diskutera vad man kan göra mer i termer av samverkan mellan förskola och socialtjänsten samt hur formerna för detta skulle kunna se ut. En av

förskolerektorerna träffar också socialtjänstens chef för öppenvården ungefär en gång i månaden, vilket också ses som ett forum att kunna diskutera samverkan mellan verksamheterna.

Inom öppna förskolan finns familjebehandlare på plats varje vecka, vilket beskrivs ge utrymme för dialog kring eventuella behov av utveckling av samverkan mellan verksamheterna.

Bedömning

Säkerställer socialnämnden samt utbildningsnämnden ett systematiskt arbetssätt som gör att nämnderna kan uppmärksamma eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Delvis.

Socialnämnden och utbildningsnämnden har båda en tydlig struktur för arbetet med internkontrollplan och tillhörande riskbedömning. För år 2025 och 2026 har internkontrollplanerna inte innehållit några moment med bäring på det granskade området. Granskningen visar dock att det pågår ett utvecklingsarbete för att förbättra samverkan och identifiera fortsatta behov i processen kopplat till orosanmälan. Ett flertal olika forum finns där dessa frågor kan lyftas; exempelvis förskoleteamet samt genomförd workshop mellan rektorer och socialtjänst. Därutöver finns familjebehandlare regelbundet på plats på öppna förskolan och en av förskolerektorerna träffar regelbundet chefen för socialtjänsten öppenvård, vilket ger förutsättningar för en löpande dialog rörande samverkan mellan verksamheterna. Vår bedömning är att initiativen, tillsammans med utvecklingen av arbetet med egenkontroller, har potential att utgöra grunden för ett mer systematiskt arbetssätt för att uppmärksamma eventuella brister samt utveckla arbetet vidare.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning utifrån syftet att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa och hanteringen av orosanmälningar, samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden och utbildningsnämnden inte helt bedriver en ändamålsenlig verksamhet med tillräcklig intern kontroll vad gäller att uppmärksamma barn som far illa och att hantera orosanmälningar.

Vår bedömning är att det sammantaget pågår ett aktivt utvecklingsarbete på flera plan, inte minst genom satsningen på socionomer i förskoleteamet och det förstärkta samarbetet mellan socialtjänst och förskola. Flera av dessa insatser är dock relativt nyligen införda och även om det i granskningen framträder en samstämmigt positiv bild av den inslagna riktningen är det ännu tidigt att dra alltför långtgående slutsatser av utfallet.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer:

- Att utbildningsnämnden fortsätter arbetet med att säkerställa såväl en likvärdig kompetens bland förskolepersonalen vad gäller att uppmärksamma barn som far illa eller riskerar att fara illa som förankringen av rutiner avseende upprättande av orosanmälningar.
- Att socialnämnden fortsätter utvecklingsarbetet för en mer systematisk tillämpning av anmälningsmöten i de fall detta bedöms lämpligt.
- Att socialnämnden fortsätter arbetet med att säkerställa att det finns förutsättningar för ett tillförlitligt statistikuttag avseende handläggningstider för förhandsbedömningar, i syfte att möjliggöra en ändamålsenlig uppföljning och intern kontroll på området.
- Att nämnderna fortsätter att följa upp och utvärdera de relativt nyligen införda samverkansinsatserna för att säkerställa att de leder till avsedda effekter.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer utbildningsnämnden att det finns kunskap och arbetssätt inom förskolan för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?	Delvis Granskningen visar att det finns arbetssätt och viss kunskap inom förskolan för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa, men att kunskapsnivån bland förskolepedagoger är ojämn. Utifrån genomförd granskning konstateras att det inte funnits några kommungemensamma och systematiska insatser som syftat till att stärka kunskapen och arbetssätten för att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Arbetet har i stor utsträckning bedrivits på rektorsnivå och genom lokala initiativ, utifrån de behov som uppmärksammas på respektive förskola. Vi ser därför positivt på att det sedan hösten 2025 genomförs konkreta insatser som avser att vara såväl kunskapshöjande som stödjande i detta arbete. De insatser som görs (exempelvis förskoleteamets informationsturné och praktiska stöd, enkät för att identifiera kunskapsglapp och önskemål framåt etc.) är dock relativt nya och även om det råder en samstämmigt positiv bild bland intervjuade är det ännu tidigt att dra alltför långtgående slutsatser av utfallet.	
2. Säkerställer utbildningsnämnden att det finns rutiner och arbetssätt inom förskolan för att upprätta orosanmälan och involvera socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa?	Delvis Vår bedömning är att det finns tydliga och skriftliga rutiner för att upprätta orosanmälningar och genomförd granskning tyder på att kännedomen om såväl anmälningsplikten som rutiner är god bland förskolepersonalen. Stödstrukturer i form av socionomer i förskoleteamet har nyligen införts och fungerar både rådgivande och som konkret stöd i situationer där detta efterfrågas. Samtidigt uppfattas att det funnits, och delvis kvarstår, skillnader mellan förskolor i hur väl rutinerna är förankrade, särskilt på förskolor där orosanmälningar förekommer mer sällan. Vi har inom ramen för granskningen inte funnit att utbildningsnämnden genomför någon formaliserad kontroll eller uppföljning av att rutinerna tillämpas likvärdigt i alla verksamheter.	

3. Säkerställer socialnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten och som rör barn i förskoleålder?	Delvis Vår bedömning är att organisationen är uppbyggd med en tydlig ansvarsfördelning med dokumenterade rutiner till stöd i handlägningsförfarandet, bland annat kopplat till lagens krav avseende skyddsbedömningar och förhandsbedömningar. Tidskraven för skyddsbedömning och förhandsbedömning uppfattas som kända och i huvudsak efterlevas. Genomförd granskning visar att återkoppling till anmälaren avseende huruvida utredning inletts, inte inletts eller pågår sedan tidigare i huvudsak sker. Mottagningen uppfattas ha väl upparbetade rutiner för detta medan brister i vissa fall noteras i redan pågående ärenden. Vår uppfattning är att det råder en samstämmig bild om att anmälningsmöten kan utgöra ett värdefullt arbetssätt som stärker informationsöverföringen, bidrar till god samverkan och tryggar förskolepersonalen i kontakten med berörda vårdnadshavare. Mot bakgrund av att det i granskningen ges uttryck för att ett utvecklingsarbete kvarstår i samgåendet mellan socialtjänst och förskola, är vår bedömning att det kan finnas skäl att fortsätta arbetet med att överväga en mer systematisk tillämpning av anmälningsmöten i de fall som detta anses lämpligt.	
4. Säkerställer socialnämnden att det finns strukturer för samverkan på övergripande nivå i syfte att förebygga att barn i förskoleålder far illa?	Ja Det finns flera etablerade samverkansstrukturer på såväl övergripande som mer operativ nivå, som kan utgöra en grund för att förebygga att barn i förskoleålder far illa. Samverkansstrukturerna är formaliserade och spänner över flera aktörer och nivåer. Det finns också en politisk målsättning om aktivt uppsökande och förbyggande arbete samt stärkt samverkan för goda uppväxtvillkor.	
5. Säkerställer socialnämnden samt utbildningsnämnden ett systematiskt arbetssätt som gör att nämnderna kan uppmärksamma eventuella brister kopplat till orosanmälan?	Delvis Socialnämnden och utbildningsnämnden har båda en tydlig struktur för arbetet med internkontrollplan och tillhörande riskbedömning. För år 2025 och 2026 har internkontrollplanerna inte innehållit några moment med bäring på det granskade området. Granskningen visar dock att det pågår ett utvecklingsarbete för att förbättra samverkan och identifiera fortsatta behov i processen kopplat till orosanmälan. Ett flertal olika forum finns där dessa frågor kan lyftas; exempelvis förskoleteamet samt	

genomförd workshop mellan rektorer och socialtjänst. Därutöver finns familjebehandlare regelbundet på plats på öppna förskolan och en av förskolerektorena träffar regelbundet chefen för socialtjänsten öppenvård, vilket ger förutsättningar för en löpande dialog rörande samverkan mellan verksamheterna. Vår bedömning är att initiativen, tillsammans med utvecklingen av arbetet med egenkontroller, har potential att utgöra grunden för ett mer systematiskt arbetssätt för att uppmärksamma eventuella brister samt utveckla arbetet vidare.

2026-06-15

Kristian Damlin

Uppdragsledare

Erika Brolin

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av beslutad projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.